

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364” (477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

<i>Бугасівська Єлизавета Євгенівна, Зелінченко Анастасія Олегівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ.	140
<i>Голуб Анастасія Сергіївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА МАШИНОМІСЦЕ (ПАРКОМІСЦЕ) ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	144
<i>Гринько Андрій Русланович,</i> ПРАВО ПАЦІЄНТА НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО СТАН СВОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЇЇ ТАЄМНИЦЮ	147
<i>Гриценко Давид Сергійович</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЦИФОРВІ АКТИВИ В УКРАЇНІ	151
<i>Грушко Влада Олегівна</i> НЕДОТОРКАНИСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ІНТЕРНЕТІ.	155
<i>Даїдаміров Тімур Новруз огли,</i> УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМ МАЙНОМ ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ	159
<i>Джабраїлова Вікторія Володимирівна</i> ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ	162
<i>Дмитрук Дар'я Олександрівна,</i> СПАДКУВАННЯ У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	166
<i>Доможирська Наталя Олегівна,</i> РОЛЬ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ. ПРИНЦИП ГЕНДЕРНОЇРІВНОСТІ: ПОДОЛАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ	170
<i>Драганова Дарія Сергіївна,</i> СПАДКУВАННЯ АКАУНТІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.	173
<i>Жулавська Еліна Костянтинівна,</i> СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО	176
<i>Заборська Ксенія Андріївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	180
<i>Колесниченко Анна Андріївна,</i> СПАДКУВАННЯ МАЙНА ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ.	183
<i>Комаровська Еріка Едуардівна,</i> УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	186
<i>Короткевич Іван Андрійович,</i> ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОГО МАЙНА	188

*Дашидаміров Тімур Новруз огли,
студент 1-го курсу магістратури факультету цивільної та
господарської Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Токарева В. О.

УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМ МАЙНОМ ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ

З розвитком технологій цифрові активи набувають все більшого значення у житті людини. Ці активи можуть включати електронні пошти, акаунти в соціальних мережах, онлайн-банкінг, криптовалюти, файли на хмарних сховищах, фотографії, відео та інше. Проблема управління такими активами після смерті їх власника є актуальною, оскільки більшість цифрових сервісів не передбачають чіткого механізму передачі прав доступу до цифрових ресурсів спадкоємцям. Відсутність єдиного регулювання цього питання може створювати конфлікти або ускладнювати процес спадкування.

В українському законодавстві також відсутня спеціальна норма, що детально регулює управління цифровим майном після смерті. Проте існують окремі правові інструменти, які можуть бути застосовані до спадкування цифрових активів. Наприклад, норми Цивільного кодексу України про спадщину та Закон України «Про захист персональних даних» є важливими для врегулювання цього питання.

Цифрове майно – це будь-які активи, які існують у цифровій формі та доступ до яких здійснюється через мережу Інтернет або інші електронні платформи. До таких активів належать:

- облікові записи в соціальних мережах (Facebook, Instagram, LinkedIn);
- криптовалюти (Bitcoin, Ethereum);
- файли, збережені у хмарних сховищах (Google Drive, Dropbox);
- електронна пошта (Gmail, Outlook);
- акаунти в онлайн-іграх, інтернет-магазинах, музичних та відео сервісах.

Для багатьох сучасних користувачів цифрові активи мають не лише матеріальне, але й моральне значення, оскільки на цих платформах може бути збережена особиста інформація, фотографії, відеозаписи тощо.

Відповідно до Цивільного кодексу України, спадкування здійснюється відповідно до закону або за заповітом. Це стосується як мате-

ріальних активів, так і майнових прав, що можуть включати і цифрові активи. За статтями 1216-1288 Цивільного кодексу України, усі майнові права та обов'язки особи після її смерті переходять до спадкоємців, якщо це не суперечить законодавству або договору. Проте проблема полягає в тому, що законодавство не надає чітких вказівок стосовно передачі прав на цифрові активи. Більше того, деякі цифрові платформи мають власні умови використання, що обмежують доступ до акаунтів після смерті користувача [1].

Закон України «Про захист персональних даних» регулює порядок обробки та захисту персональних даних як за життя особи, так і після її смерті. Питання доступу до персональних даних користувачів цифрових платформ може бути ускладнене через вимоги щодо конфіденційності та захисту особистої інформації [2].

Це означає, що спадкоємці не завжди можуть автоматично отримати доступ до електронної пошти або облікових записів померлого без надання відповідного рішення суду або іншого офіційного документа. Однак це також захищає права особи на конфіденційність навіть після смерті, що є важливим аспектом у сфері цифрових активів.

У контексті управління цифровими активами це означає, що спадкоємці можуть стикнутися з труднощами у доступі до електронної пошти, соціальних мереж або інших облікових записів померлого. Багато цифрових платформ захищають конфіденційність користувачів, що може перешкоджати автоматичному доступу до їхніх акаунтів після смерті. Спадкоємцям може знадобитися рішення суду для отримання права на доступ до облікових записів або збережених даних.

Також закон встановлює обмеження щодо передачі персональних даних третім особам. Згідно зі статтею 21 Закону України «Про інформацію», інформація про особу є конфіденційною і не підлягає розголошенню без згоди цієї особи або її спадкоємців, якщо інше не передбачено законом. Така ситуація ускладнює доступ до цифрових активів померлого, але водночас захищає його конфіденційність [3].

У багатьох країнах питання управління цифровими активами вже має свої вирішення на рівні законодавства або умов використання цифрових сервісів. Наприклад, платформи Google та Facebook мають механізми, що дозволяють користувачам призначати довірених осіб, які після їх смерті можуть керувати їхніми акаунтами або видалити їх. Такі сервіси як криптовалютні біржі зазвичай вимагають рішення суду для передачі активів спадкоємцям. Проте багато питань все ще залишаєть-

ся не врегульованими на глобальному рівні, особливо щодо криптовалю, які не підпадають під звичайні банківські або фінансові закони.

З урахуванням зарубіжного досвіду та змін у законодавстві, які поступово визнають цифрові активи об'єктами цивільних прав, актуальною є розробка правових механізмів, що забезпечують доступ до акаунтів та спадкування цифрових активів у разі смерті власника. Одним із потенційно ефективних рішень може бути впровадження конструкції довірчого управління цифровим майном. Це передбачає призначення довіреної особи, уповноваженої керувати цифровими акаунтами, виконувати розпорядження та забезпечувати дотримання останньої волі спадкодавця щодо цифрових активів. Такий підхід здатен ефективно захищати інтереси спадкоємців та врегулювати передачу цифрових прав в Україні, забезпечуючи при цьому повагу до конфіденційності та волевиявлення померлого [5].

Важливо приймати до уваги, що підходи до спадкування цифрових активів значно різняться залежно від країни. У судовій практиці США превалює підхід до управління акаунтом після смерті без повного правонаступництва – спадкоємці отримують можливість контролювати обліковий запис, не замінюючи померлого користувача у правовідносинах із платформою. Натомість у Німеччині використовується принцип універсального правонаступництва: права та обов'язки за користувацькою угодою переходять до спадкоємців у повному обсязі, що надає їм повний доступ до вмісту акаунту, включно з його майновими та немайновими аспектами.

Означене породжує додаткові питання конфіденційності, оскільки разом із правами спадкоємці можуть отримати доступ до приватних даних померлого та третіх осіб, з якими він спілкувався. У випадку відсутності цифрового заповіту померлого, його остання воля може залишитися неврахованою, якщо суд надасть родичам доступ до облікового запису з усіма його даними. За таких умов доцільним підходом може бути надання спадкоємцям обмеженого доступу до акаунту, що дозволить їм здійснювати управлінські дії, але не передаватиме всіх прав та обов'язків за користувацькою угодою. Такий підхід сприятиме захисту інтересів не лише спадкодавця, але й третіх осіб, конфіденційність яких може бути порушена у разі повного розкриття особистих даних і листування [4].

Підсумовуючи викладене цифрові активи відіграють важливу роль у сучасному житті, і їхнє управління після смерті особи є важ-

ливим аспектом спадкування. Відсутність чіткої законодавчої бази в Україні ускладнює процес передачі цифрових активів спадкоємцям, що потребує удосконалення чинного законодавства. Також важливо враховувати міжнародний досвід, зокрема механізми, які надають деякі цифрові платформи для управління обліковими записами після смерті користувача. У перспективі необхідно розробити систему правового регулювання, що забезпечить захист прав користувачів та їхніх спадкоємців у цифровій сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Закон України: Про захист персональних даних від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
3. Закон України: Про інформацію від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Токарева В. О., Личко В. С. Спадкування об'єктів в мережі інтернет досвід західних держав. *Часопис цивілістики*. № 53. С. 41-46. URL: <http://clj.nuoua.od.ua/archive/53/9.pdf>
5. Токарева В. О., Личко В. С. Довірче управління майном в мережі Інтернет після смерті фізичної особи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С.848-851. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2024/209.pdf

Джабраїлова Вікторія Володимирівна
студентка освіти І курсу магістратури

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доцента Токарева В. О.

ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ

Суб'єкти господарювання в Україні, які займаються зовнішньо-економічною діяльністю, часто стикаються зі спорами із нерезидентами України. У пошуках ефективних способів захисту своїх прав вони нерідко зупиняють свій вибір на арбітражних установах, які пропонують швидкий, конфіденційний та ефективний розгляд справ.